

Neretai daugelio pažintis su aviacija apsiriboja skrydžiu lėktuvu į kelionę ar darbo reikalais - su oreivyste nesusijusiems žmonėms įprastai sudėtinga įsivaizduoti, kiek daug pasiruošimo ir informacijos reikia, kad kiekvienas jų skrydis vyktų sklandžiai ir saugiai. Lygiai taip pat, netikėtai pasikeitus iki smulkmenų sustyguotam skrydžio maršrutui, pirmiausia sunerimstame dėl savo planų ir dažnai nepagalvojame, kiek skubaus papildomo darbo ir naujos informacijos pareikalauja tokie pasikeitimai. Už kiekvieno skrydžio ir jo plano slypi atsakingas ir kruopštus specialistų darbas, nuo kurio priklauso oro erdvės saugumas.

Lietuvoje oro navigacijos sauga, reguliarumu ir efektyvumu rūpinasi oro navigacijos paslaugų teikėja VĮ „Oro navigacija“. Viena iš teikiamų paslaugų – oro navigacijos informacijos (toliau – ONI) paslauga oro erdvės naudotojams, kurią teikia žiniavietė.

„Žiniavietėje dirbantys specialistai rengia, atnaujina ir platina oro navigacijos informaciją, kuri apima skrydžių planus ir jų sudarymą, priešskrydinius informacinius biuletenius, konsultavimą oro navigacijos, skrydžių maršrutų sudarymo klausimais, vykdomų skrydžių eigos kontroliavimą duomenų sistemose, svarbių oro navigacijos informacijos pranešimų (NOTAM) publikavimą ir kitas skrydžių vykdymui svarbias funkcijas“, – paaiškina ONI instruktorius Andrius Jakavickas.

Pašnekovo teigimu, norint užtikrinti kokybišką oro navigacijos paslaugų teikimą ir skrydžių saugą, kiekvieno „Oro navigacijos“ padalinio veikla yra reikšminga, todėl žiniavietės komanda yra sklandžiai veikiančio bendro mechanizmo dalis.

„Glaudžiai bendradarbiaujame su skrydžių vadovais, skrydžių informacijos paslaugų operatoriais, skrydžių planavimo ir kitais specialistais. Taip pat dirbame su Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Aviacijos baze ir centrais bei orlaivių antžeminio aptarnavimo kompanijomis tarptautiniuose oro uostuose. Apskritai, struktūrinio padalinio sklandus veikimas be bendradarbiavimo su kitais padaliniais yra neįmanomas“, – sako A. Jakavickas.

Svarbus visapusiškas procesų išmanymas

Dažniausiai žiniavietėje dirbančių specialistų kompetencijos neapsiriboja viena sritimi: visapusiškas profesinių žinių gilinimas ir praktinė patirtis kitose pozicijose padeda kokybiškiau atlikti reikiamas užduotis, taip pat geriau suprasti pilotų priimamų sprendimų logiką. Būtent todėl ONI instruktoriai turi įvairios darbo patirties – vieni dirbo pilotais, oro uosto inžinieriais ar skrydžių vadovais, o kiti ateina vedami smalsumo dar labiau pagilinti aviacines žinias ir supratimą. Mokymasis dirbant aviacijos srityje niekada nesibaigia – kuo

daugiau skirtingų pozicijų suprantį, tuo sėkmingiau dirbsi.

ONI vyriausiojo instruktoriaus Algirdo Jasiulionio teigimu, žiniavietės ONI instruktoriaus darbas yra glaudžiai susijęs su skrydžių vadovu ir pačių pilotų sprendimais, kurie keičiasi priklausomai nuo aplinkybių, todėl instruktorius turi būti visada pasiruošęs netikėtiems pasikeitimams.

„Pasitaiko atvejų, kai lėktuve greičiau atlikus keleivių susodinimo ir kitas procedūras, pilotas prašo skrydžių vadovo paankstinti skrydžių planą. Pagal numatytas procedūras jis turi 15 minučių intervalą pakilimui, tačiau norėdamas tai atlikti bent keliomis minutėmis anksčiau nei buvo planuota, turi perduoti informaciją skrydžių vadovui. Šis savo ruožtu kreipiasi į žiniavietės specialistus, kurie perduoda pakeitimus Eurokontrolei, reguliuojančiai visus judėjimus Europos oro erdvėje. Eismas oro erdvėje yra sustyguotas minučių tikslumu, o bet kokie nukrypimai nuo plano pareikalauja nemažai papildomo dėmesio ir visapusiškos specialistų kompetencijos, siekiant užtikrinti saugumą“, – darbo užkulisius atskleidžia A. Jasiulionis.

Lietuvoje dirbantys žiniavietės instruktoriai kas 3 metus važiuoja į savaitės trukmės stažuotes Frankfurto skrydžių centre, kurių metu tobulina profesines kompetencijas. Šalies specialistų profesionalumas nelieta nepastebėtas: lietuviai sulaukia pasiūlymų pasilikti ilgesnio laikotarpio stažuotėms, o vėliau ir įsidarbinti. Visgi, anot A. Jasiulionio, didelė dalis žiniavietės instruktorių įvertina galimybes Lietuvoje ir neskuba išvykti svetur.

Kiekvieno skrydžio pagrindas - skrydžio planas

Pasak A. Jakavicko, skrydžio pagrindas – skrydžio planas, kuris yra Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos nustatytos formos, ir jame pateikiama detali informacija apie planuojamą skrydį: orlaivio šaukinį ir tipą, visą lėktuve esančią įrangą, taip pat skrydžio tipą, pakilimo ir nusileidimo oro uostus, skrydžio trukmę, maršrutą bei kiti svarbūs aspektai.

„Gavus skrydžio planą, jį reikia apdoroti ir, radus neatitikimų, neretai kai kurių pataisymų pats padaryti negali. Juos reikia derinti su ekipažu, kuris privalo raštiškai pažymėti pakeitimus skrydžio plane, taip pat nurodant, kad šie, pavyzdžiui, buvo padaryti kalbant telefonu. Atliekant pakeitimus, labai svarbi kiekviena detalė, kad prireikus, būtų galima atsekti visą proceso eigą ir padarytų pakeitimų logiką“, – sako A. Jasiulionis.

Taip pat pasitaiko atvejų, kai skrydžių planai yra keičiami dėl uždarytų oro erdvių: tai būna laikinai išskirtos rezervuojamosios oro erdvės, kuriose vyksta pratybos ar kariniai skrydžiai. Taip pat kartais būna situacijų, kai pilotai skrydžių metu pasirenka kitą maršrutą, kuriuo

draudžiama skristi – žiniavietės specialistai iškart reaguoja į tokias situacijas ir padeda išvengti galimų nelaimingų atsitikimų. Anot A. Jasiulionio, žiniavietės specialistai kartais save ne be reikalo vadina pilotų sargais.

Žiniavietės svarba pandemijos metu dar labiau išaugo

Žiniavietėje kaupiama išsami informacija apie Lietuvos Respublikos aerodromus, navigacijos įrenginius, oro erdvės maršrutus, specialiosios veiklos oro erdvės zonas, skrydžius reguliuojančias taisykles ir teisės aktus, taip pat teikiamas paslaugas bei rinkliavas. Kadangi vykdomas oro navigacijos informacijos apsikeitimas tarp šalių, esant poreikiui, ONI instruktoriai teikia pilotams ir kitų šalių oro navigacijos informaciniuose rinkiniuose publikuojamą informaciją, kuri gali būti reikalinga pasiruošimui skrydžiui.

Netikėtai užklupusi COVID-19 pandemija žiniavietės instruktorių suteikiamos informacijos spektrą ir apimtį dar labiau praplėtė.

„Pandemija buvo iššūkis tiek dažnai keliaujantiems, tiek aviacijoje dirbantiems žmonėms, kurie jautėsi pasimetę dėl greitai besikeičiančių aplinkybių. Tačiau žiniavietės specialistai pavyzdingai susitvarkė su kilusiais sunkumais ir svariai prisidėjo prie bendros tvarkos palaikymo bei visapusiško pilotų informuotumo“, – pažymi A. Jasiulionis ir priduria, kad didžiuojasi visa ONI komanda, kuri sekė, operatyviai apdorojo naujai gaunamą informaciją ir sugebėjo ją aiškiai perteikti oro erdvės naudotojams jiems suprantama, aviacine kalba.

